

Plaatselijke aanduiding bouwhistorie monument

Bloemerstraat 19-21

Aanwijzingsbesluit

n.t.b

ID-code

2739

Redengevende omschrijving van het bouwhistorie monument

KORTE BOUWGESCHIEDENIS

Tot het einde van de middeleeuwen lag de Bloemerstraat buiten de stadsomwalling van Nijmegen. In de loop van de 15^e eeuw was er langs de uitvalswegen van de stad zo'n compacte bebouwing ontstaan, dat de verdedigingsgordel werd uitgebreid richting het zuiden en oosten. In de periode 1520-1530 werd de Bloemerstraat dan ook binnen de stadsmuren opgenomen. Het was het laatste stuk dat werd ommuurd tijdens de tweede ommuring van Nijmegen. De Bloemerstraat, of oorspronkelijke de Bloemenburgerstraat, is vernoemd naar de Bloemenburgertoren. Deze verdedigingstoren was onderdeel van de ringmuur van Nijmegen en stond aan het einde van de straat. In 1618 werd de Bloemerstraat opnieuw bestraat. Enkele jaren later, in 1649, stonden er 55 huizen. Aan het begin van de 18^e eeuw werd de straat voornamelijk bewoond door de gezinnen van soldaten. Hierna werd het vermoedelijk een straat waar meer welgestelden zich vestigden, aangezien er onder andere een zomerhuis stond. Kenmerkend voor de Bloemerstraat is de lange, diepe parcellering die al vroeg op historische kaarten zichtbaar is.

In de bouwhistorische verkenning uit 2002 werd op basis van de voorgevel vermoed dat het pand op omstreeks 1880 te dateren was. De eerste bekende bouwtekening van het pand komt uit 1906. Hierop is zichtbaar dat het pand uit twee bouwlagen met kap bestond met aan de achterzijde een uitbouw met deels plat dak en deels een schilddak met dakpannen. Aan de voorzijde van het pand bevond zich een kelder met tongewelf. De bouwtekening werd opgesteld omdat in dat jaar de houten trappen werden vervangen. Het pand was in gebruik als winkel, met aan de voorzijde in het midden de entree en aan weerszijden etalageramen. Achter de winkel bevond zich de leerkamer met schouw. Via een gang onder het platte dak was deze kamer verbonden met een buitenplaats en het privaat en snijkamer in de achterste aanbouw. Op de bovenverdieping bevond zich aan de voorzijde een voorkamer met schouw, een alkoof en de huiskamer.

De eerstvolgende bouwtekening dateert uit 1911. Hierop is tevens het buurpand aan de linkerkant zichtbaar. Het pand was nog steeds in gebruik als winkel, met daarachter diverse aanbouwen. Tijdens de verbouwing werd een deel van de open plaats aan de achterzijde dichtgemaakt en tevens tot werkplaats ingericht. Ook werd de winkelpui aangepast. In 1937 werd de winkel verbouwd tot een pakhuis. Op de bouwtekening staat aangegeven dat de zijmuren die het pand met de buurpanden deelde uit bestaand metselwerk bestond, wat doet vermoeden dat sprake was van historische bouwdelen. Aan de voorzijde werd een nieuwe tussenmuur gemaakt om de trapopgang achter de voordeur naar de eerste verdieping af te scheiden van het pakhuis op de begane grond. Het etalageraam werd vervangen door dubbele pakhuisdeuren. Aan de achterzijde werd de uitbouw vergroot, waardoor een nog groter deel van de open plaats werd dichtgemaakt. Boven de aanbouw kwam een plat dak met daarboven een lichtkap met ventilatieluikje. De indeling en de muren van de eerste verdieping bleven ongewijzigd. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de Bloemerstraat

Vervolgvel

1

grotendeels verwoest, maar het zuidelijke deel van de straat met nummer 19 bleef grotendeels ongehavend.

In 1970 werd het gebouw samengevoegd met het pand links, dat toen in gebruik was als wasserette. Hierdoor werden drie grote openingen in de gedeelde scheidingsmuur gemaakt, waarvan één in het oude huis en twee in de nieuwe aanbouw. De dubbele magazijndeuren in de voorgevel werden vervangen door een raampartij. Dit was afgestemd op de voorgevel van het pand links, zodat de puien bijna identiek waren. Nummer 19 werd de inpakafdeling van de wasserette. In 1996 is de voorgevel veranderd. In dat jaar, of eerder, is het pand ook weer afgesplitst van het linker buurpand en zijn de drie openingen tussen de panden dichtgezet.

Sindsdien heeft in 2003 een grote verbouwing plaatsgevonden. Het gebouw werd verhoogd met twee extra bouwlagen. De gevel is hierdoor onherkenbaar veranderd. Op de begane grond ontstond ruimte voor een winkel, met op de verdiepingen daarboven woningen. Bij de verbouwing is de fundering van de voorgevel gehandhaafd. De kans is groot dat dit een historisch bouwdeel betreft. Op de tekeningen staat niet vermeld dat de funderingen van de zijmuren zijn gehandhaafd, waardoor onduidelijk is in hoeverre dit nog historische bouwdelen betreft. Verder zijn bij de bouw avegapalen geplaatst, onder andere ter hoogte van de oude kelder. Deze palen hebben mogelijk historische bouwdelen, waaronder het gewelf van de kelder, aangetast.

BESCHRIJVING

Een locatiebezoek was niet mogelijk. Deze omschrijving is gebaseerd op het exterieur, bouwtekeningen uit 1906, 1911, 1937, 1970, 1996, 2003 en de bouwhistorische verkenning uit 2002.

Het pand aan de Bloemerstraat 19-21 is in de 21ste eeuw vrijwel geheel opnieuw opgebouwd. Van de historische fundering van de voorgevel kan met enige zekerheid worden vastgesteld dat deze nog aanwezig is en bouwhistorische waarde heeft. Vermoedelijk zijn ook nog de gedeelde zijmuren met de buurpanden aanwezig, hoewel onduidelijk is hoe oud deze zijn (19^e-eeuws of ouder). Op alle verdiepingen zijn daar in 2003 voorzetwanden voor geplaatst. Ook deze zijmuren, met uitzondering van het deel waar in 1970 een opening is gemaakt, hebben bouwhistorische waarden. Hoewel de kelder nog aanwezig is, is onduidelijk welke bouwhistorische waarden daar te verwachten zijn. Verder worden vanwege de forse verbouwing uit 2003 geen bouwhistorische waarden in het pand verwacht. Omdat de vermoedelijke bouwhistorische waarden niet bevestigd konden worden tijdens een locatiebezoek, dient bij verbouwingsplannen altijd voorafgaand een bouwhistorisch onderzoek uitgevoerd te worden.

Vervolgvel

2

WAARDERING

De Bloemerstraat 19-21 heeft bouwhistorische waarde vanwege de aanwezigheid van een vermoedelijk 16^e-eeuwse fundering onder de voorgevel; vanwege de vermoedelijk 19^e-eeuwse of oudere gedeelde zijmuren.

Het pand heeft stedenbouwkundige- en structuurwaarde vanwege de historische parcellering en als onderdeel van de historische stadsstructuur.

Bronnen:

Digitaal Bouwarchief Nijmegen.

H.D.J. van Schevichaven, *Oud Nijmegen's Straten, Markten, Pleinen, Open Ruimten en Wandelplaatsen* (Stichting Historisch Huis- en Veldnamenonderzoek, 2008).

Wijnand Bloemink en Peter Boer, bouwhistorische verkenning Bloemerstraat 19-21, 5 november 2002.

Wijnand Bloemink *et al*, *Verborgen Verleden. Bouwhistorie in Nijmegen* (Utrecht, 2004).

Wilfried Uitterhoeve *et al*, *Nieuwe Historische Atlas van Nijmegen. 2000 jaar stad aan de Waal* (Nijmegen, 2018).

Kadastrale tenaamstelling	3 april 2023
Kadastrale aanduiding	
Gemeente:	Nijmegen
Sectie:	C
Nummer(s):	5889

Foto's op vervolgblad

Vervolgvel
3

Historische parcellering in 1832. Bron: HISGIS.

Huidige parcellering.

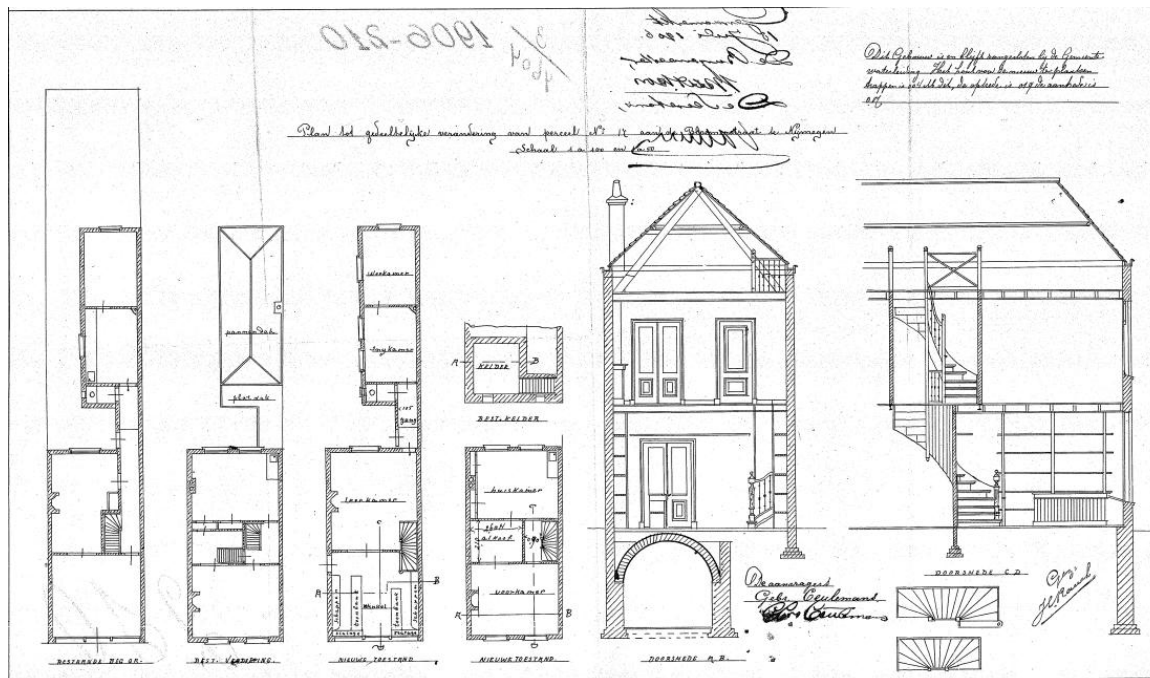
Vervolgvel
4

Voorgevel

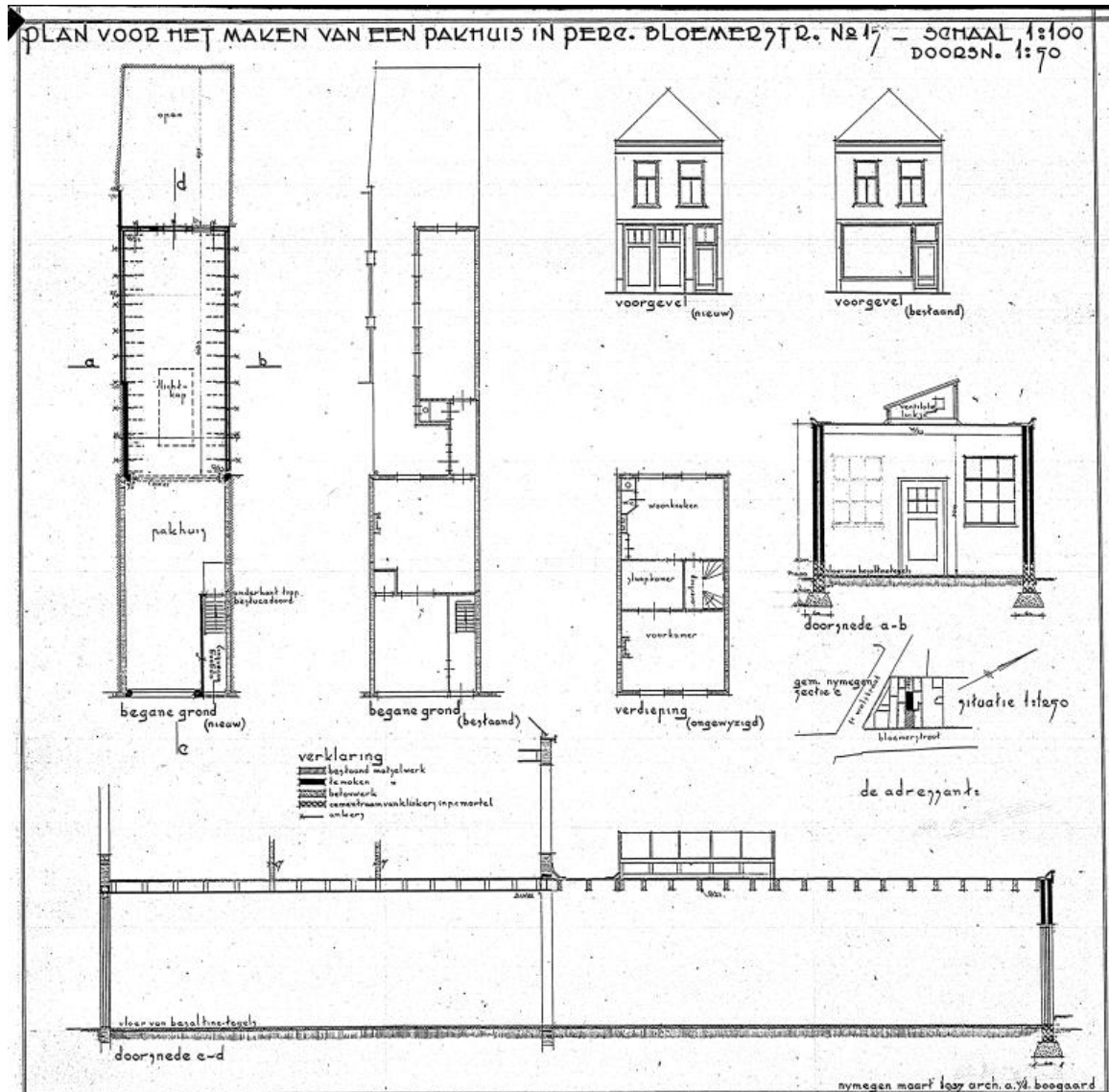
Vervolgvel

5

Bouwtekening uit 1906

Vervolgvel
6

Bouwtekening uit 1937

Vervolgvel
7

Bouwtekening uit 2003

Vervolgvel
8

